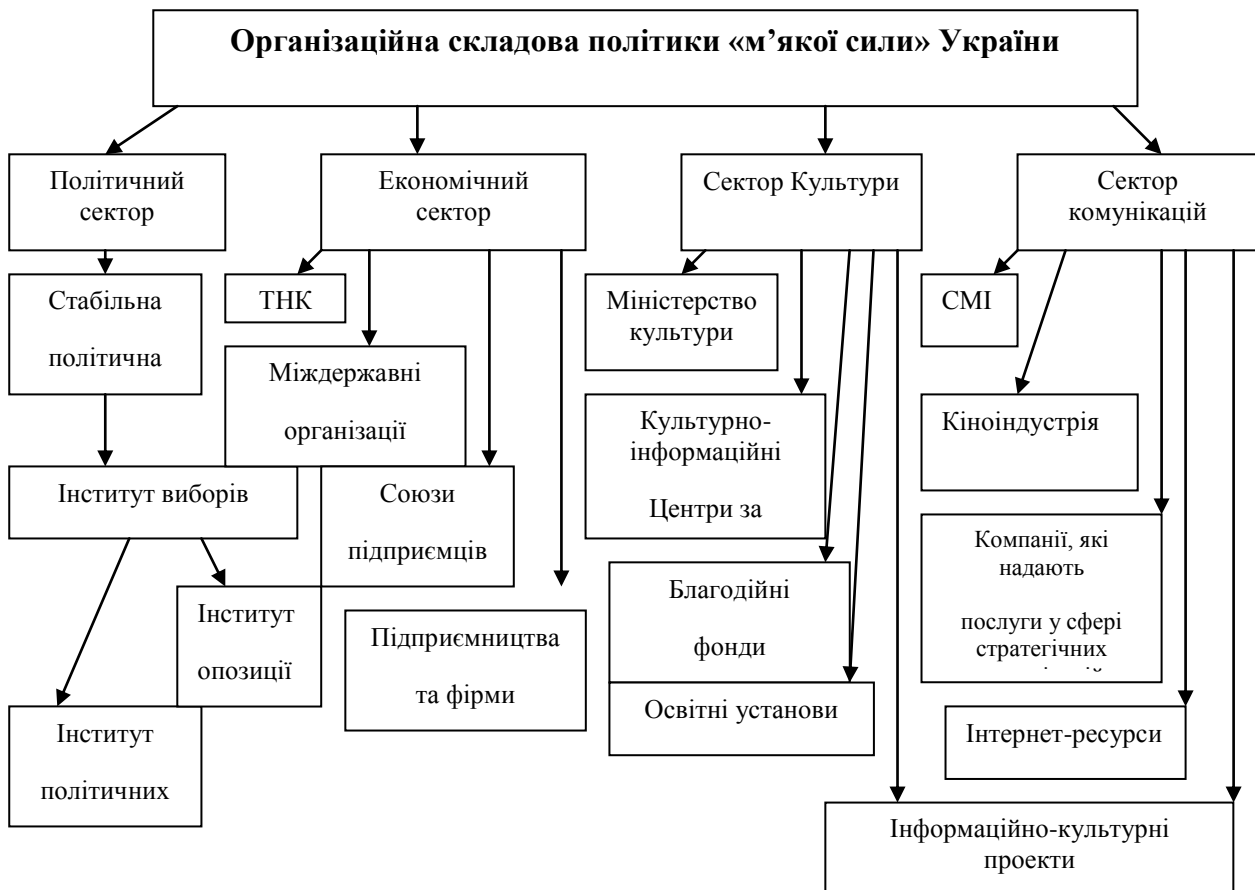

ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» В УКРАЇНІ

Китайська мудрість свідчить: «Не дай вам Боже жити в епоху змін», на жаль, наша країна формується, живе і розвивається в епоху подвійних змін, як на регіональному рівні (розпад СРСР), так і на міжнародному (процеси глобалізації). Процес створення нової конфігурації системи міжнародних відносин продовжується. Більшість дослідників вважає, наприклад, що глобальна система міжнародних відносин буде розвиватися під впливом «шестиполюсного світу» з центрами сили у США, Європі, Китаї, Японії, Росії, Індії (Г. Кіссінджер, М. Лібіцькі та ін.) [3]. Геополітичне становище України буде завжди передбачати вплив на неї інших країн (перш за все Росії та США). Вітчизняні експерти ще до гібридної війни з Росією вважали, що є безпека того, що Україна, яка не володіє достатніми власними ресурсами для надійного забезпечення безпеки і розвитку, може залишитися поза системою міжнародних відносин і внаслідок чого виникає загроза її перетворення на об'єкт експансії з боку потужніших сусідів чи навіть втрати державності через внутрішні конфлікти [5]. Тому Україні край необхідно використовувати стратегію «м'якої» сили, як у середині держави (розробка національної ідеї), так і по відношенню до інших держав.

Політика «м'якої» сили для свого ефективного проведення потребує формування організаційних структур усередині країни - об'єкту цієї політики, і людях, яку цю політику здійснюватимуть. Організаційна складова політики «м'якої сили» України складається з чотирьох секторів: політичного, економічного, культурного та комунікаційного (див рис. 1)

Рис. 1. Організаційна складова політики «м'якої сили» України

Важливою організаційною складовою політики «м'якої сили» України є інститут виборів та його складові. Вибори в сучасному демократичному суспільстві є багатограним явищем. Вони не зводяться тільки до голосування і обрання кандидатур, яких висувають до складу представницького органу влади або на заміщення певної посади. Як справедливо відзначав Р. Майєр, у загальнонаціональному масштабі вибори – це наймасовіший процес, який знає право [1, с. 125].

Також важливою організаційною складовою політики «м'якої сили» України є інститут політичних партій, які мають значну роль щодо формування іміджу України. Політичні партії грають значну роль у цьому процесі та є основними суб'єктами виборчого процесу. Основна ключова суспільна функція політичних партій – участь у демократичних та вільних виборах – визначає тип відносин цих об'єднань громадян з державою. Звідси випливає потреба

правової інституціалізації політичних партій, забезпечення умов їх легального існування. Наявність і ступінь розвитку політичних партій поряд із іншими об'єднаннями громадян свідчить про рівень зрілості демократичних цінностей у державі та рівень розвитку громадянського суспільства. Необхідно звернути увагу на міжнародну співпрацю українських парламентських партій, які розуміють позитивні переваги від цієї діяльності і на позитивному іміджу своїх партій у середині країни. Це пріоритетне завдання партій у контексті євроінтеграції. У Європі поступово була створена наднаціональна політична система країн ЄС, що тісно пов'язана з національними політичними системами, які їй надають їй належну легітимність.

Другий сектор організаційної складової політики «м'якої сили» України – економічний. Ця складова має велике значення для інституціалізації та реалізації політики «м'якої сили» у зв'язку з якісними змінами, що відбуваються у світовій економіці. Загострення конкурентної боротьби йде не тільки між країнами, але і регіонами та фірмами. На початок ХХІ ст. можна констатувати факт появи економіки нового типу – неоекономіки. Ринок визначено загальноцивілізаційною цінністю, сила і могутність будь-якої держави все більше визначається конкурентоспроможністю його виробників і забезпечення конкурентоспроможності лежить в основі розробки стратегії розвитку держави та національних фінансово-економічних груп. Держава повинна використовувати економічний потенціал для впровадження політики «м'якої сили».

Економічна сфера державі більше залежить від світових глобалізаційних процесів. У міжнародному контексті мікроінтеграція української економіки пов'язана насамперед із процесами її транснаціоналізації. Але є безпека вже використання транснаціональними компаніями (ТНК) людських, природних та ін. ресурсів України. В загалі мова йдеться про відмирання національних держав у найближчому майбутньому. Р. О'брайен у своїй роботі «Глобальна фінансова інтеграція. Кінець географії» вважає, що глобальна інтеграція

цілісності веде до кінця географії та відмиранню держави [2, с. 50]. Дійсно, нові глобальні актори - транснаціональні структури і неурядові організації - підсилюють свою економічну потужність та протиставляють її державі у боротьбі за унікальні природні, людські, інтелектуальні, інформаційні та ін. рідкісні види ресурсів, але роль держави ще пріоритетна і, наприклад, стабільність фінансових ринків може забезпечуватись лише за допомогою державних інституцій.

Пріоритетним напрямом політики «м'якої сили» в економіці є європейський вектор. Необхідно підкреслити, що для України європейська інтеграція це не тільки інтеграція в європейський політичний простір, але і економічний і для цього і необхідно використовувати стратегію «м'якої сили» але на основі інституціалізації організаційної складової цієї політики, її економічної сфери

Третій сектор організаційної складової політики «м'якої сили» України – *культурний*. Мова йде стосовно закладів культури та інформаційно-культурних проєктів, які формують імідж України і за допомогою яких держава впливає на образ та менталітет української нації за кордоном. Треба звернути увагу, що м'яка сила – це привабливість через спокусу, зваблення, тобто через апелювання до ірраціональної сфери свідомості. Дж. Най ніде не пише, що м'яка сила будується виключно на об'єктивній реальності. Навпаки, серед ресурсів м'якої сили він називає чинники або суб'єктивного характеру (цінності, ідеологія), або міфічні (кінофільми, література), або, навіть, такі, які мають відверто маніпулятивний характер (корегування порядку денного світових СМІ). Можна погодитися з думкою українського дослідника Валерія Пантелеєва стосовно того, що «м'яка сила ґрунтується не на об'єктивній картині, а на тому образі, який формується глобальними ЗМІ та масовою культурою» [4, с. 37]. Тому головна задача закладів культури та інформаційно-культурних проєктів України сформувати (на рівні підсвідомості) український

позитивний імідж у пересічного громадянина інших країн, а це дуже важкий та кропіткий процес.

І остаточною організаційною складовою політики «м'якої сили» України у сфері культури є освітні установи (перш за все вищої освіти). Освіта грає надто важливу роль у формуванні позитивного іміджу країни. Окрім того, що держава формує гідні кадри для себе, воно може приймати іноземних студентів. На думку автора, Україна повинна використовувати досвід США, Китаю стосовно збільшення кількості іноземних студентів. Перебуваючи та навчаючись в Україні вони пізнають українську культуру та є носіями її культурного коду. Тому уряд України повинен використовувати цей чинник для впровадження «м'якою» стосовно навчання іноземних студентів.

Стратегія «м'якої сили» держави опирається на формування позитивного іміджу держави, який, у свою чергу, у науковій літературі здебільшого використовується як створений за допомогою інформаційно-комунікативних технологій образ певного соціального об'єкта. Необхідно підкреслити, що Україна виступає не в ролі активного суб'єкта інформаційних впливів, а пасивного об'єкта інформаційної експансії інших країн. У демократичній державі повинна бути альтернативна інформація і заборона соціальних мереж в принципі не можлива, тому необхідно розвивати вітчизняні інформаційні проекти та мас-медіа, інформатизацію українського суспільства, впровадження з боку держави новітніх інформаційних технологій, наповнення продуктивною інформацією і захист вітчизняного інформаційного простору саме за допомогою конкуренції.

Для привабливості України, для формування її позитивного іміджу, що дає змогу проводити політику «м'якої сили», державі необхідно комплексно та професійно проводити ефективні рекламно-промоційні кампанії міжнародних культурно-мистецьких і культурно-інформаційних проектів, включаючи концерти, вистави, презентації, експозиції, фестивалі, конкурси та майстер-класи, круглі столи, конференції, радіо- та телепрограми, публікації у пресі

тощо. Але використання стратегії «м'якої сили» коштує потребує значних витрат.

М'яка сила не є ефективною, якщо держава не розвиває відповідну інформаційно-комунікаційну систему, якщо не має власних символів, роль яких у сучасному інформаційному суспільстві виходить на перше місце. Взагалі створення якісного інформаційного продукту, національного інформаційного потенціалу, конкурентоспроможній кіноіндустрії, супутникового інформаційного каналу - це пріоритетні завдання нашої держави. Необхідно «донести» до мешканців Західної Європи, США та інших країн інформацію щодо позитивних явищ у розвитку українського суспільства, а саме, розбудова та зміцнення демократичних інститутів, захист прав людини, наявний науково-технічний, промисловий та туристичний потенціали, досягнення в галузі культури та спорту. Ми повинні використовувати новітні технології у формуванні позитивного іміджу та бути привабливими для інших.

Література

1. Государственное право Германии : в 2-х томах. / [ред. Топорин Б. Н., Лазарев Б. М., Урьяс Ю. П.]. – М. : ИГП РАН, 1994. – Т. 1. – 312 с.
- 2.Иванько Н. А. Ценностные системы России и Запада в эпоху глобализма / Н. А. Иванько // Политика и общество. -- 2010. – № 9(75). – С. 45–51.
3. Макаренко Є. А. Політичні доктрини глобальної інформаційної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://domarev.com.ua/io/makarenko_18.htm
4. Пантелеев В. Soft Power: роль суб'єктивного чинника у міжнародних відносинах / Валерій Пантелеев // Зовнішні справи. – 2010. – № 2. – С. 36–39.
5. Федуняк С. Г. Феномен «сірої зони» в Європі і на пострадянському просторі після завершення “холодної війни” / С. Г. Федуняк // Стратегічна панорама. – 2004. – №. 3. – С.73–76.